

Tytuł badania:

Wpływ obcego akcentu i poprawności gramatycznej wypowiedzi postaci z gry komputerowej na ocenę jej wiarygodności i zaufania – analiza EEG i ocen deklaracyjnych

Wstęp (literature review i introduction):

Zaufanie do mówcy stanowi kluczowy element skutecznej komunikacji interpersonalnej i społecznej. W kontekście współczesnych interakcji medialnych oraz obecności technologii (np. gier komputerowych, AI), coraz większe znaczenie ma pytanie, w jaki sposób oceniamy wiarygodność nadawcy komunikatu na podstawie cech paralingwistycznych, takich jak akcent, oraz cech językowych, takich jak poprawność gramatyczna. Obcy akcent może obniżać ocenę wiarygodności, nawet gdy treść wypowiedzi pozostaje taka sama (Lev-Ari & Keysar, 2010). Efekt ten tłumaczy się m.in. zwiększonym wysiłkiem poznawczym wymagany do przetworzenia mowy z obcym akcentem oraz obecnością stereotypów kulturowych (Lev-Ari & Keysar, 2010; Formanowicz, 2021).

Badania wskazują, że akcent mówcy może aktywować procesy stereotypizacji, prowadząc do przypisania negatywnych cech osobowościowych, takich jak niska kompetencja czy nieuczciwość (Fuertes et al., 2012). Podobnie, błędy językowe – w tym gramatyczne – mogą wpływać negatywnie na ocenę kompetencji i wiarygodności mówcy, szczególnie w kontekście akademickim lub eksperckim. W polskim kontekście kulturowym, gdzie znaczna liczba osób z Ukrainy uczy się i pracuje po polsku, zjawisko to nabiera szczególnego znaczenia. Jak zauważa Formanowicz (2021), różnice w odbiorze mowy z akcentem mogą prowadzić do nieświadomych uprzedzeń, które wpływają na decyzje interpersonalne i zawodowe. Jeśli z akcentem współwystępują błędy językowe, efekt ten może się nasilać.

Jednocześnie, literatura nad przetwarzaniem języka sugeruje, że odpowiedzi emocjonalne na mowę mówców z akcentem lub z błędami gramatycznymi mogą być monitorowane za pomocą metod psychofizjologicznych. Komponent EEG znany jako Late Positive Potential (LPP) jest związany z przetwarzaniem znaczenia afektywnego bodźców społecznych, w tym wypowiedzi. LPP jest szczególnie wrażliwy na czynniki związane z oceną intencji i emocjonalnego znaczenia komunikatów językowych – co czyni go idealnym wskaźnikiem do badania postrzegania wiarygodności mówcy.

Badania Naranowicza (2022) wykazały, że LPP ulega modulacji nie tylko przez ładunek emocjonalny wypowiedzi, ale również przez ich społeczne znaczenie i oczekiwania wobec mówcy. Z kolei Jończyk (2016) wykazał, że LPP może wzrastać w odpowiedzi na niezgodność między oczekiwaną intencją a stylem wypowiedzi, co pozwala z dużą czułością śledzić afektywne i społeczne aspekty przetwarzania języka. W kontekście obecnego badania, gdzie mierzona jest reakcja na akcent i błędy gramatyczne w warstwie fonicznej i składniowej, LPP stanowi optymalne narzędzie do detekcji zróżnicowanego przetwarzania ocenianych komunikatów.

W badaniu wykorzystana zostanie fabularna forma interakcji w grze RPG – uczestnicy będą oceniali postać występującą w scenariuszu dialogowym w świecie przypominającym gry typu role-playing. Dzięki temu możliwe będzie osadzenie komunikacji w kontekście angażującego, choć kontrolowanego narracyjnie środowiska, co zwiększy ekologiczność poznawczo-afektywnych reakcji uczestników. Gry RPG okazały się skutecznym narzędziem psychologicznym w badaniach nad mechanizmami społecznego postrzegania (Krawczyk, 2012), a literatura nad immersją poznawczą w grach komputerowych wskazuje, że kontekst fabularny wzmacnia reakcje emocjonalne na komunikaty językowe (Luck, 2014).

Motywacja autora:

Motywacją do podjęcia tego tematu była obserwacja zmian społecznych w Polsce po wybuchu wojny w Ukrainie, która doprowadziła do napływu ponad 1,5 miliona obywateli ukraińskich (stan na 2024 r.). Duża część tej populacji to osoby młode, edukujące się lub podejmujące pracę w Polsce. Wiele z nich mówi po polsku, jednak z akcentem i z błędami gramatycznymi typowymi dla uczących się języka. Biorąc pod uwagę ich coraz bardziej aktywny udział w edukacji, mediach i nauce, istotne staje się zrozumienie, w jaki sposób są postrzegani i czy nieświadome uprzedzenia językowe mogą wpływać na ich szanse. Zrozumienie tego mechanizmu jest kluczowe zarówno dla integracji społecznej, jak i dla równego traktowania mówców niebędących rodzimymi użytkownikami języka.

Plan eksperymentu:

- Grupa: 40 uczestników, osoby dorosłe, polskojęzyczne
- Projekt: 3 (akcent: neutralny, zachodni, wschodni) × 2 (gramatyka: poprawna vs. z błędem) = 6 warunków eksperymentalnych
- Bodźce: 6 nagrań (neutralne zdania wypowiedziane przez identyczną postać z gry komputerowej w kontekście RPG)
- Zadanie: po każdym nagraniu uczestnik ocenia trustworthiness i credibility (w skali Likerta 1–7)
- Rejestracja EEG (LPP) oraz GSR

Cytowana literatura (APA7):

- Boucsein, W. (2012). *Electrodermal activity* (2nd ed.). Springer Science & Business Media. <https://doi.org/10.1007/978-1-4614-1126-0>
- Formanowicz, M. (2021). Postawmy na różnorodny akcent. SWPS. <https://swps.pl/centrum-prasowe/informacje-prasowe/34871-postawmy-na-roznorodny-akcent>
- Fuertes, J. N., Gottdiener, W. H., Martin, H., Gilbert, T. C., & Giles, H. (2012). A meta-analysis of the effects of speakers' accents on interpersonal evaluations. *European Journal of Social Psychology*, 42(1), 120–133. <https://doi.org/10.1002/ejsp.862>
- Jończyk, R. (2016). Affective states in a foreign language: ERP evidence. *Journal of Neurolinguistics*, 37, 85–97. <https://doi.org/10.1016/j.jneuroling.2015.09.003>
- Krawczyk, S. (2012). Gry fabularne w polskich badaniach psychologicznych w latach 2001–2008. *Homo Ludens*, 1(4), 85–100.
- Lev-Ari, S., & Keysar, B. (2010). Why don't we believe non-native speakers? The influence of accent on credibility. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46(6), 1093–1096. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2010.05.025>
- Luck, S. J. (2014). *An introduction to the event-related potential technique* (2nd ed.). MIT Press.
- Naranowicz, M., Jankowiak, K., & Bromberek-Dyzman, K. (2022). Mood and gender effects in emotional word processing in unbalanced bilinguals. *International Journal of Bilingualism*, 27(1), 39–60. <https://doi.org/10.1177/13670069221115735>

- Schupp, H. T., Junghöfer, M., Weike, A. I., & Hamm, A. O. (2000). Emotional facilitation of sensory processing in the visual cortex. *Psychological Science*, 14(1), 7–13.
<https://doi.org/10.1111/1467-9280.01411>